

NATURCENTRUM AB

Förutsättningar för den mindre hackspetten kring Mossen, Göteborgs kommun 2012

Underlag för program

På uppdrag av
Stadsbyggnadskontoret,
Göteborgs stad
2012-04-27

Uppdragstagare

Naturcentrum AB
Strandtorget 3, 444 30 Stenungsund
johan.ahlen@naturcentrum.se
Tel. 0303-72 61 61

Fältarbete: Matti Åhlund

Rapport: Matti Åhlund och Johan Ahlén

Omslagsfoto: Jens Morin

Uppdragsgivare

Stadsbyggnadskontoret, Göteborgs stad

Kartmaterial

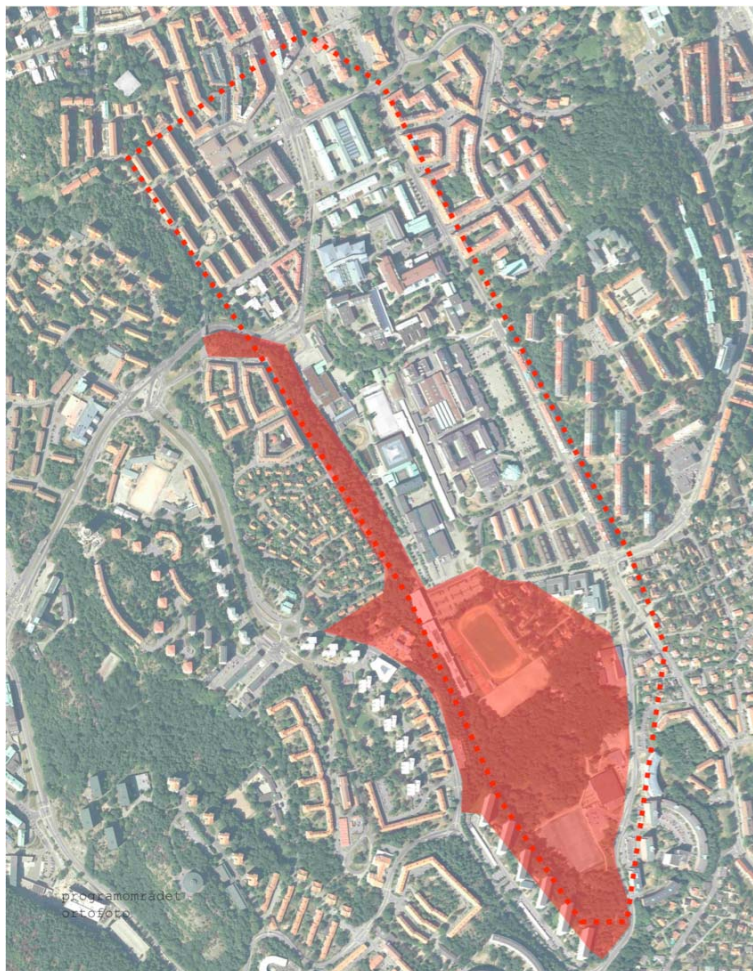
Ortofoto från Göteborgs kommun

Innehåll

BAKGRUND	4
METODER.....	5
RESULTAT OCH DISKUSSION	5
REFERENSER	7
BILAGOR	8

Bakgrund

Stadsbyggnadskontoret i Göteborg gav hösten 2011 Naturcentrum AB uppdraget att inventera förekomsten och förutsättningarna för mindre hackspett i trakterna kring Guldhedsdalen på Södra Guldheden inför framtagandet av detaljplaner i detta och närliggande områden inom programmet för Chalmers, Johanneberg, Mossen och Landala (Åhlund & Ahlén 2012). Mindre hackspetten är rödlistad och omfattas av artskyddsförordningen och kräver därigenom särskilda hänsyn. Den översiktliga inventeringen visade att det fanns lämpliga miljöer för mindre hackspett kring Mossen och att arten också regelbundet uppträder där under häckningstid (jämför bilaga 1). Föreliggande inventering är en fördjupning som mer detaljerat visar lämpliga biotoper och potentiella boträd vid Mossen och det gröna stråket längs Landala egna hem (figur 1).

Figur 1. Karta över programområdet (avgränsat röda punkter) och undersökningsområdet (rödtonat).

Metoder

Inventeringsområdet framgår av figur 1. Området besöktes 15 februari 2012. Alla potentiellt intressanta träd i området kontrollerades efter spår av hackspettar. Positionen av träd och högstubbar med bohål (gamla och nya) eller hackmärken efter födosök registrerades med GPS, liksom övriga potentiella boträd/högstubbar. Som kartunderlag användes ortofoto i skala 1:3 000 som tillhandahölls av Göteborgs kommun.

Biotoperna avgränsades på underlagskartan och delades in i tre till fyra klasser efter hur lämpliga de bedömdes vara för mindre hackspett för födosök och häckning. Lämpligheten för födosök grundade sig på en bedömning av beståndens ålder, artsammansättning och täthet, samt förekomsten av död ved, högstubbar (framför allt björk) och andra potentiella hålträd (framför allt klibbal), lågor och döda grenar. Lämpligheten för häckning bedömdes efter tillgången på potentiella boträd.

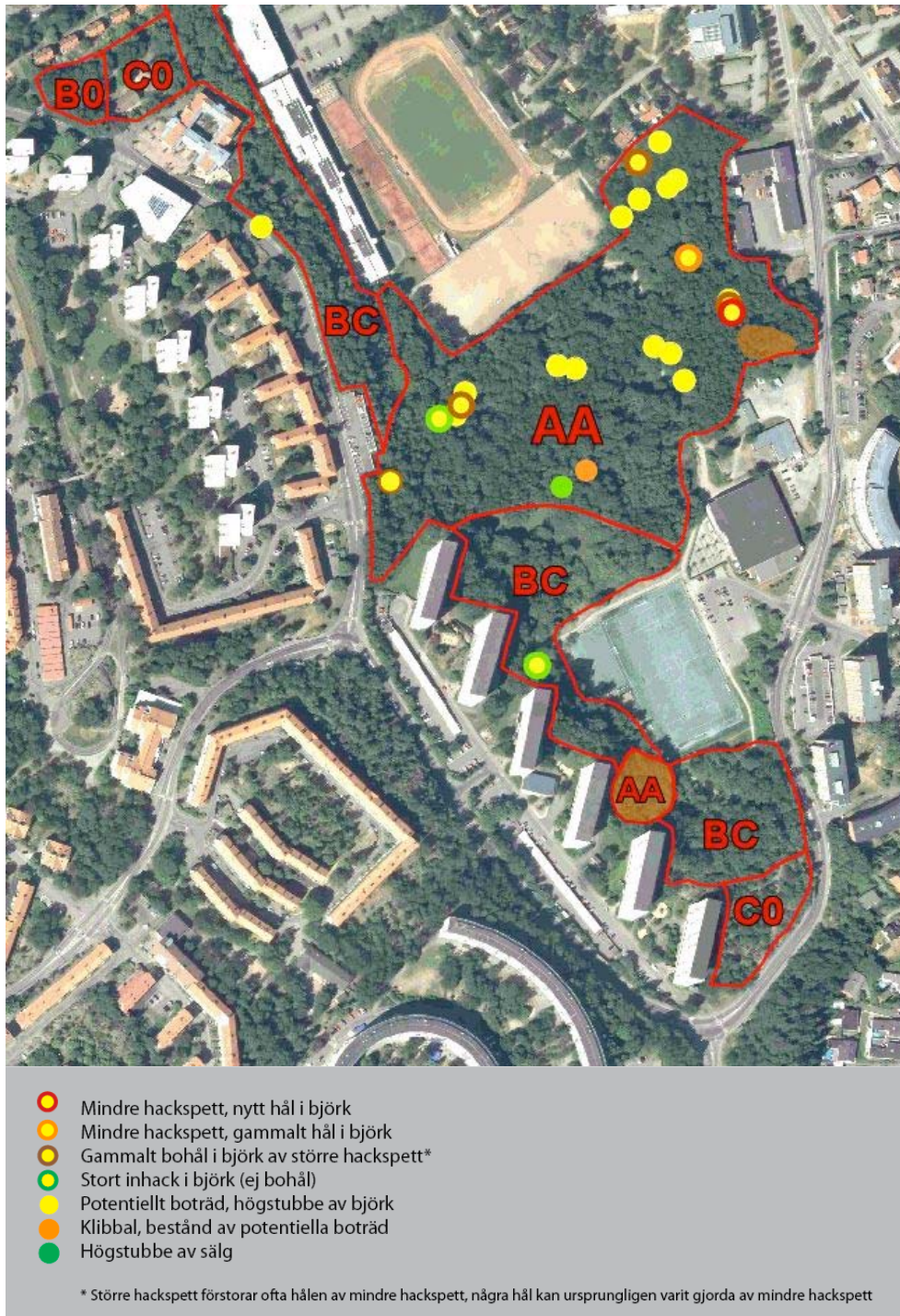
Resultat och diskussion

Förutsättningarna för både födosök och häckning är mycket goda i delområdet mellan Fysiken och Mossens IP. Större delen av detta område består av björksumpskog med mycket hög andel död ved – inte minst liggande. Omkring tjuugo potentiella boträd (björkhögstubbar) hittades. I en av dem fanns ett fårskt bohål (övernattningshål) av mindre hackspett och i en annan ett gammalt bohål av mindre hackspett (figur 2). Sydväst om konstgräsplanen finns ett bestånd av klibbal som också lämpar sig mycket väl för häckning och födosök. Också övriga delar av undersökningsområdet bjuder på goda möjligheter till födosök, medan häckningsmöjligheterna är begränsade (men inte obefintliga).

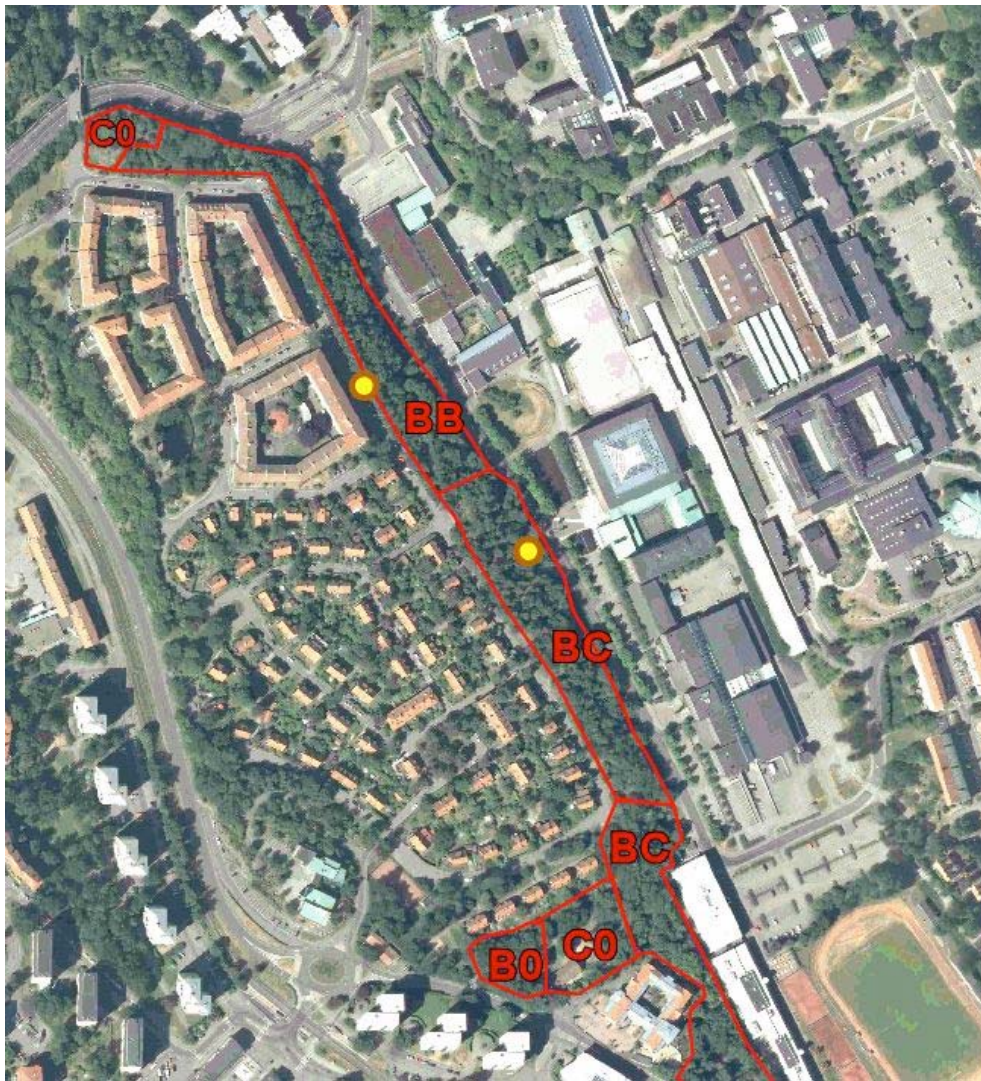
Trädens art- och åldersammansättning kring Mossen gör att förutsättningarna för den mindre hackspetten i området kommer att vara goda flera årtionden framåt för såväl bobygge, sovhålsbygge som födosök. Förutsättningarna försämras drastiskt om sumpskogspartierna dräneras och ”skräpskogen” röjs och gallras. ”Uppsnygning” av ett område genom att gamla och döda träd och grenar avlägsnas försämrar miljön för mindre hackspett betydligt.

Undersökningsområdet är för litet för att ensam tillgodose mindre hackspettens födobehov. Normalkraven är omkring 40 ha gammal lövdominerad lövskog inom ett 200 ha stort område (Artdatabanken 2011). Under vintern kan födosöksområdet utsträckas ytterligare. Mindre hackspett-par som häckar vid Mossen är därför beroende av lämpliga biotoper i närområdet. Närmast tillhands ligger då Guldhedsdalen; utan detta grönområde skulle Mossen bli isolerat från övriga lämpliga biotoper (Vitsippsdalen och Änggården; jämför bilaga 1).

Det gröna stråket längs Sven Hultins gata skulle kunna fungera som en korridor för mindre hackspett, men leder inte till särskilt lämpliga miljöer (bilaga 1). Däremot ökar det förstås möjligheterna att söka föda i närområdet. Troligen lönar det sig dock i regel bättre att flyga till Guldhedsdalen om födan tryter vid Mossen.

Figur 2. Fördelning av potentiella boträd och klassning av delområden i södra delen av undersökningsområdet. Första bokstaven står för möjligheterna till födosök och den andra bokstaven för tillgången på potentiella boträd. A indikerar mycket goda förhållanden, B goda och C mindre goda. 0 indikerar att potentiella boträd saknas.

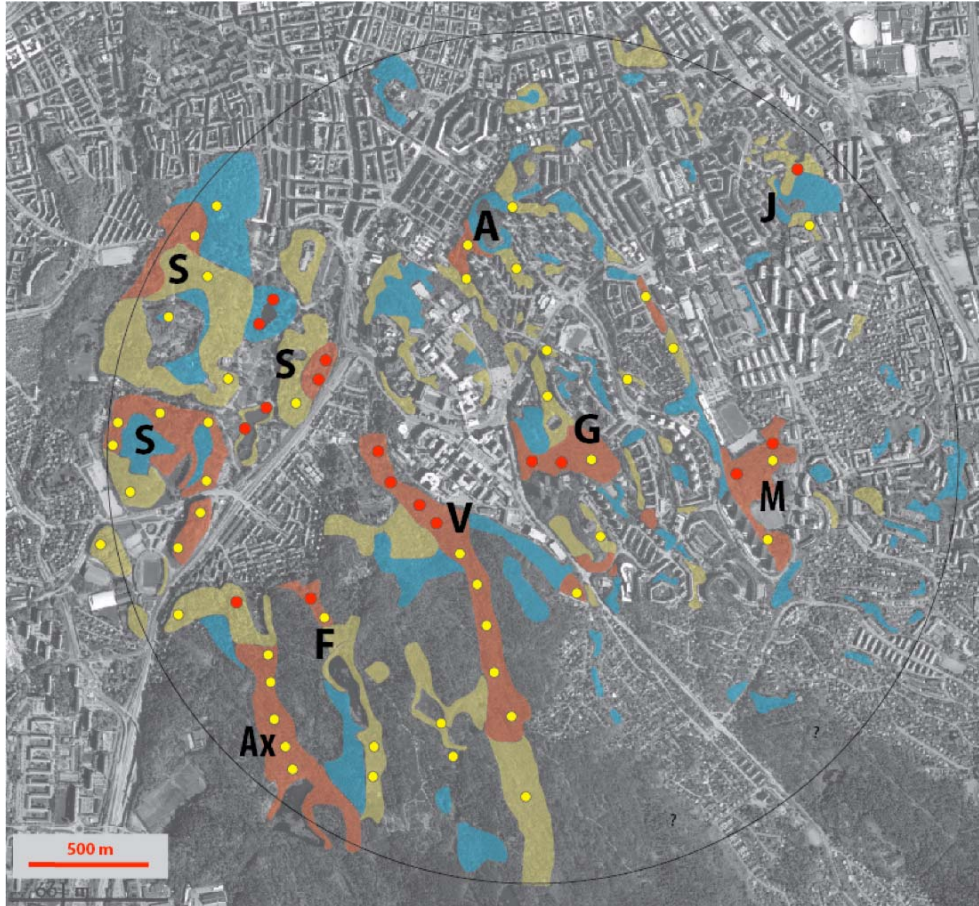
Figur 3. Fördelning av potentiella boträd och klassning av delområden i södra delen av undersökningsområdet. Första bokstaven står för möjligheterna till födosök och den andra bokstaven för tillgången på potentiella boträd. A indikerar mycket goda förhållanden, B goda och C mindre goda. 0 indikerar att potentiella boträd saknas. Teckenförklaring återfinns i figur 2.

Mer om mindre hackspett och skötsel av dess miljöer återfinns i bilaga 2, samt Åhlund & Ahlén (2011, 2012) och framför allt Artdatabanken (2011).

Referenser

- Artdatabanken. 2011. *Dendrocopos minor* mindre hackspett. *Artfaktablad* 2011-01-20. SLU, Uppsala.
http://www.artfakta.se/Artfaktablad/Dendrocopos_Minor_100048.pdf
- Åhlund, M & Ahlén, J. 2011. Inventering av mindre hackspett i Guldhedsdalen, Göteborgs kommun 2011. Naturcentrum AB, rapport till Stadsbyggnadskontoret, Göteborgs stad.
- Åhlund, M & Ahlén, J. 2012. Inventering av biotoper för mindre hackspett kring Guldhedsdalen, Göteborgs kommun 2011. Naturcentrum AB, rapport till Stadsbyggnadskontoret, Göteborgs stad.

Bilaga 1

Resultat av den översiktliga inventeringen hösten 2011 (Åhlund & Ahlén 2012). Rödtonade områden är mycket lämpliga miljöer och gultonade områden är lämpliga miljöer för häckning och födosök. Blåtonade områden är inte lämpade för häckning, men delvis för födosök. Röda punkter är ett relativt mått på frekvensen av potentiella boträd i klibbal, gula punkter är ett relativt mått på förekomsten av björkhögstubbar i respektive område (ju fler punkter, desto fler potentiella hålträd). A: Annedal. Ax: Axlemossen. F: Finns mossen. G: Guldheden. J: Johanneberg. M: Mossen. S: Slotsskogen. V: Vitsippsdalen och dess förlängning.

Bilaga 2

Bra miljö för mindre hackspett

Tumregel för ett normalt revir: 20 ha äldre lövträdsdominerad skog inom ett område av drygt 200 ha.

Hög andel äldre lövträd, liksom död ved (såväl stående, liggande, grov som klen ved) – viktigt särskilt för vinteröverlevnaden då vedlevande insekter utgör en väsentlig del av födan under vinterhalvåret.

Lind, björk, klibbal och ek de mest värdefulla trädslagen, särskilt gynnsamt om de förekommer tillsammans – ger jämnare födotillgång (insektstillgången i de olika trädslagen varierar ofta mellan år).

Lövsly och ekkrattskog kan vara värdefulla födokällor under ungarnas uppväxt, då de till stor matas med småkryp och larver som hämtas i lövverket.

Åtgärder för att gynna mindre hackspett

Gallra med måtta, spara äldre lövträd och risig skog. Låt död ved stå kvar eller ligga kvar och ta inte bort döda grenar, där det är möjligt från säkerhetssynpunkt (eller av estetiska skäl i vissa lägen). Gamla, grova granar kan också med fördel sparas.

Stora, äldre träd som riskerar att falla nära gångstråk kan kapas till högstubbe på 3–4 m höjd. Överbliven ved lämnas med fördel (för mindre hackspetten och dess födoorganismer) i närheten.

I yngre lövskogsområden med liten andel död ved kan sådan skapas genom att till exempel ringbarka klibbal och kapa björkar till högstubbar.

Försumpade skogsmarker ger gynnsamma miljöer, sådana marker bör inte dräneras i onödan.

Säkra återväxten av lövskog, så att andelen lövdominerad skog inte minskar över tiden i områden av ett vinterrevirs storlek (200 – 1000 ha). Gynna särskilt lind, björk, klibbal och ek; nyplantering kan kanske ibland vara ett alternativ.

Ovanstående är i huvudsak hämtat från Artdatabankens (2011) artfaktablad och referenser som återfinns i denna text. Artfaktabladet ger en mycket god sammanfattning av mindre hackspettens status och ekologi.